

АНОТАЦІЯ

Корчовий В.А. Правові механізми захисту авторських прав. –

Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право – Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 2026 р.

Узагальнений короткий виклад основного змісту дисертації

У дисертаційній роботі вперше здійснено комплексний теоретико-методологічний аналіз правових механізмів захисту авторських прав на основі вияву превентивно-технологічних, інституційно-трансферних, відновлювально-каральних складових, а також обґрунтовано теоретичні положення та подано практичні рекомендації щодо їх удосконалення в умовах цифровізації, глобалізаційних процесів та євроінтеграційних змін.

Встановлено, що захист авторських прав – важлива гарантія реалізації права людини на результати власної інтелектуальної та творчої діяльності. Захист авторських прав є одним з ключових елементів забезпечення балансу між інноваційністю, вільним доступом до мультимедійного простору, стимулюванням творчої активності та гарантуванням права інтелектуальної власності. Наголошено, що будь-які обмеження прав авторів із позиції дотримання принципу верховенства права повинні бути обґрунтованими, пропорційними та відповідати національним і наднаціональним стандартам правового захисту.

Зазначено, що атрибутивність дії та регулятивний вплив принципу верховенства права у сфері захисту авторських прав реалізується через взаємодію його ключових складових – правової визначеності та справедливості. Правова визначеність забезпечує стабільність і передбачуваність нормативного регулювання, що постає важливою умовою ефективної реалізації та захисту майнових прав на результати творчої діяльності. Справедливість вимагає належного балансу між інтересами

правовласників та суспільною потребою у вільному доступі до культурних та інформаційних ресурсів, врахування конкретних обставин використання й поширення об'єктів авторського права, забезпечення належного рівня винагороди та обґрунтованої компенсації за використання об'єктів авторського права. Зауважено, що така дихотомія між формальною правовою визначеністю та матеріальною справедливістю актуальна в ситуації інтерпретації норм про винятки та обмеження авторських прав.

Обґрунтовано, що в добу викликів, пов'язаних із впровадженням новітніх цифрових технологій, мобільного поширення інформаційних потоків, дисбаланс, а часом і антиномічність між приватною автономією та публічними інтересами суттєво посилюється. Акцентовано, що справедливе співвідношення приватних і публічних інтересів можливе за умови кореляції між легітимними приватними вимогами авторів і соціально виправданими потребами суспільства, їх взаємної узгодженості в межах розумної пропорційності. Механізми захисту авторських прав мають формуватися з врахуванням необхідності забезпечення балансу між різними правами людини та інтересами суспільства.

Зауважено, що закріплена в законодавстві правова конструкція справедливої рівноваги між охоронюваними правами творців і колективними запитам користувачів має бути спрямована на реалізацію наступної мети – розширення простору легітимного використання об'єктів авторського права, що допустиме в інтересах суспільства, сприяючи його культурному та інтелектуальному розвитку. Зроблено висновок, що така оптика не зведе досліджувану проблематику до вузької площини приватноправових очікувань правовласників та логіки їх економічної вигоди, а дозволить представити авторське право як суспільно цінний регулятор, покликаний забезпечувати доступ до культурних благ, підтримувати та збагачувати інтелектуальний потенціал суспільства в умовах цифрових змін і трансформацій.

Відмова від домінування формально-репресивних засобів впливу та орієнтація на збалансоване поєднання превентивних засобів контролю із компенсаторними інструментами в адаптивному (гнучкому) правовому регулюванні авторських прав засвідчує тенденцію до впровадження процедур альтернативного консенсуального врегулювання конфліктів та авторсько-правових спорів.

Констатовано, що утвердження ефективних механізмів захисту авторських прав сприяє зміцненню гарантій прав людини, принципу верховенства права та вимоги правової визначеності у сфері інтелектуальної діяльності.

Визначено правові механізми захисту авторських прав як систему нормативних, організаційних, інституційних, процедурних, превентивних засобів, спрямованих на гарантування, забезпечення, реалізацію, охорону, відновлення прав, законних інтересів суб'єктів авторського права. Зазначено, що функціонування такої системи опосередковане впливом дії принципу верховенства права, вимогою підтримання справедливого балансу між приватними інтересами правовласників та суспільними потребами у вільному доступі до інформаційно-культурних благ, а також дуальним поєднанням юрисдикційних та альтернативних форм захисту в умовах динамічного розвитку цифрового технологій і глобалізації інформаційного простору.

Визначальний при дослідженні механізмів захисту авторських прав характер правового впливу механізму на правовідносини у сфері гарантування, забезпечення, реалізації, охорони, відновлення прав та законних інтересів суб'єктів авторського права. За функціонально-цільовим характером впливу на суспільні відносини у сфері захисту авторських прав виокремлено:

превентивно-технологічні механізми як комплекс взаємопов'язаних цифрових, інформаційних, організаційних та безпекових засобів, спрямованих на попередження, виявлення та блокування неправомірного

використання об'єктів авторського права у цифровому середовищі за допомогою застосування спеціальних технологій контролю;

інституційно-трансферні механізми як комплекс взаємопов'язаних правових, організаційних, процедурних засобів (інструментів), спрямованих на забезпечення передачі, реалізації авторських прав у процесі взаємодії суб'єктів інтелектуально-правових відносин, ключову роль серед яких відіграють органи державної влади, нотаріальні інститути, організації колективного управління, судові органи та цифрові платформи, які здійснюють юридичну фіксацію й підтверджують перехід авторських прав;

відновлювально-каральні механізми як комплекс взаємопов'язаних правових, організаційних, процедурних засобів, спрямованих на забезпечення реагування на порушення авторських прав за допомогою застосування санкцій, припинення неправомірної діяльності, відновлення порушених прав, компенсації завданої шкоди, відновлення правового становища суб'єктів авторського права.

Теоретична конструкція функціонального дуалізму юрисдикційних і неюрисдикційних форм захисту авторських прав обґрунтована з позиції ідеї органічної взаємодоповнюваності, де юрисдикційні форми забезпечують інституційну визначеність, легітимність та примусовість відновлення порушених авторських прав, а неюрисдикційні – орієнтовані на оперативне реагування, превенцію та мінімізацію трансакційних витрат. Встановлено, що такий дуалізм відображає різні функціональні рівні захисту: первинний (самозахист і досудове врегулювання) та вторинний (судовий і адміністративний захист). Неюрисдикційні форми захисту авторських прав дозволяють правовласнику швидко локалізувати порушення та запобігти його ескалації, а юрисдикційні – виступають гарантійним рівнем, який забезпечує остаточне вирішення спору та відновлення прав у разі неефективності первинних форм захисту.

Доведено, що система правових механізмів альтернативного вирішення авторських спорів відіграє ключову роль у сфері захисту авторських прав,

забезпечуючи баланс між гнучкістю, автономністю, оперативністю, конфіденційністю, адекватною вартістю та вузькоспеціалізованістю експертизи. Такі механізми передбачають безпосередній контакт і взаємодію між сторонами, враховуючи психологічні особливості учасників правовідносин у сфері захисту авторських прав, гнучкість такої комунікації, можливості застосування максимально адаптивного та індивідуалізованого підходу до вирішення конкретного конфлікту. Констатовано, що інституційна усталеність традиційних механізмів альтернативного вирішення авторських спорів, передбачуваність результатів і процедурних гарантій відповідно створює атмосферу довіри у сторін, що сприяє досягненню взаємовигідного компромісу та збереженню ділових відносин.

Визначено переговори (або неогоціацію) як найпоширеніший спосіб альтернативного вирішення авторських спорів, процесуально-автономну форму взаємодії між правовласником та потенційним правопорушником, яка ґрунтується на засадах добровільності (обопільній згоді), диспозитивності та принципі взаємного інтересу. Встановлено, що специфіка переговорних процедур у сфері захисту авторських прав проявляється через такі риси, як: чутливість до психологічної сторони спору; гнучкість результатів переговорів; можливість уникнення звернення до іноземного суду; врахування особливого характеру нематеріальних цінностей об'єктів у сфері інтелектуальної власності; направленість на реалізацію профілактичної функції захисту авторських прав. Завдяки переговорам контрагенти не лише обговорюють конкретні умови щодо використання об'єктів авторського права (наприклад, ліцензійні угоди, розподіл роялті, права на цифрове розповсюдження тощо), а й можуть чітко відпрацьовувати та виробляти стратегічні домовленості, які враховують потенційні майбутні конфліктні ситуації чи економічні ризики, навіть репутаційні фактори.

Медіаційну угоду у спорах щодо захисту авторських прав визначено як конфіденційну добровільно досягнуту домовленість сторін за сприяння нейтрального медіатора, спрямовану на взаємовигідне комплексне

врегулювання вимог майнового і немайнового характеру автора або іншого правовласника при врахуванні творчого, репутаційного та комерційного компонентів таких правовідносин, яка за умови дотримання законом встановленої процедури може бути наділена обов'язковою юридичною та виконавчою силою.

Визначено консиліацію у сфері захисту авторських прав як інтегративний механізм альтернативного вирішення спорів, що включає одночасно і гнучкість медіації, і дорадчу функцію арбітражу.

Встановлено, що третейське вирішення авторських спорів не тільки забезпечує оперативність, приватність (конфіденційність) вирішення спорів у сфері захисту авторських прав, юридичну обов'язковість прийнятих у результаті рішень, а може стати джерелом для прецедентних правових наслідків контрактної поведінки учасників інтелектуально-творчого ринку, що базується на формулі *«pro-contractual predictability»* («правової передбачуваності контрактів»).

Симбіоз конфіденційності, диспозитивності, автономії сторін, стабільності та передбачуваності правових результатів, що особливо важливо для підтримання тривалих ділових і комерційних відносин у креативних індустріях, зумовлює високу ефективність міжнародного арбітражу у сфері захисту авторських прав, перетворюючи цю інституцію в універсальну модель вирішення транскордонних спорів у творчо-інтелектуальній діяльності. Врахування вимог оптимізації та адаптації арбітражного процесу до специфіки спірних транскордонних правовідносин, активного впровадження новітніх цифрових технологій, комерціалізації авторських прав дозволили сформулювати принципи правового захисту учасників міжнародних креативних ринків творчо-інтелектуальної індустрії: законності та поваги до авторських прав; принцип автономії волі; рівного доступу до процедури та доказів; спеціалізованої компетентності арбітрів; конфіденційності і захисту комерційної таємниці; пропорційності,

ефективності та гнучкості процедури; міжнародної виконуваності арбітражних рішень.

Ключові слова: авторське право, механізм захисту авторських прав, права людини, захист прав людини, верховенство права, правова визначеність, цифрові технології, юридична відповідальність, правові механізми вирішення авторсько-правових спорів, арбітраж у сфері захисту авторських прав, міжнародний арбітраж, комерціалізація авторських прав, судова практика, Європейський суд з прав людини, Конвенція про захист прав та основоположних свобод.

Korchovyi V.A. Legal Mechanisms for the Copyright Protection. –

Scientific qualification work on the right of a manuscript.

Thesis for the Doctor of Philosophy Degree in the field of 081 «Law» (08 Law) – Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2026.

Summary of the Thesis

For the first time, this thesis presents a comprehensive theoretical and methodological analysis of the legal mechanisms for copyright protection through the identification of their preventive-technological, institutional-transfer, and remedial-enforcement dimensions. It also substantiates theoretical provisions and develops practical recommendations for enhancing these mechanisms in the context of digitalization, globalization, and European integration.

It is established that copyright protection is an important guarantee for the realization of an individual's right to the results of their intellectual and creative activity. Copyright protection is one of the key elements ensuring a balance between innovation, free access to the digital multimedia environment, the promotion of creative activity, and the guarantee of intellectual property rights. It is emphasized that any restrictions on authors' rights, from the perspective of upholding the rule of law principle, must be justified, proportionate, and consistent with national and supranational standards of legal protection.

It is noted that the attributive effect and regulatory influence of the rule of law principle in the field of copyright protection are realized through the interaction of its key components — legal certainty and justice. Legal certainty ensures the stability and predictability of normative regulation, which is an important precondition for the effective realization and protection of property rights to the creative activity results. Justice requires an appropriate balance between the interests of copyright holders and society's need for free access to cultural and informational resources, taking into account the specific circumstances of the use and dissemination of copyrighted works, while guaranteeing appropriate remuneration and fair compensation for the use of copyrighted works. It was further observed that this dichotomy between formal legal certainty and substantive justice is particularly relevant when interpreting provisions on exceptions and limitations to copyright.

It is substantiated that, in the era of rapid digital transformation, the proliferation of advanced digital technologies, and the instantaneous dissemination of information, the tension – and, in some cases, the conflict—between private autonomy and the public interest has become increasingly pronounced. It is argued that an equitable balance between private and public interests can be achieved only where the legitimate interests of authors are aligned with the socially justified needs of society and reconciled in accordance with the principle of proportionality. Accordingly, copyright protection mechanisms should be designed to ensure a fair balance between competing human rights and the broader public interest.

It is noted that the legal framework establishing a fair balance between the protected rights of authors and the collective demands of users should pursue the following objective: expanding the scope of the legitimate use of copyrighted works where such use serves the public interest, thereby fostering the cultural and intellectual development of society. It is concluded that this approach prevents the issue from being reduced to the narrow sphere of private-law expectations of copyright holders and the pursuit of their economic interests. Instead, it conceptualizes copyright as a socially significant regulatory institution aimed at

ensuring access to cultural resources while supporting and enriching society's intellectual potential in the context of digital transformation.

The shift away from the predominance of formal-repressive enforcement measures toward a balanced combination of preventive control mechanisms and compensatory instruments within an adaptive (flexible) framework of copyright regulation reflects the growing trend toward the implementation of alternative consensual procedures for resolving copyright-related conflicts and disputes.

It is established that the development of effective copyright protection mechanisms contributes to strengthening the guarantees of human rights, the rule of law, and the principle of legal certainty in the sphere of intellectual and creative activity.

Copyright protection mechanisms are defined as a system of normative, organizational, institutional, procedural, and preventive measures aimed at guaranteeing, ensuring, exercising, protecting, and restoring the rights and legitimate interests of copyright holders. It is noted that the functioning of this system is shaped by the operation of the rule of law, the requirement to maintain a fair balance between the private interests of copyright holders and the public interest in ensuring free access to cultural and informational resources, as well as by the complementary application of judicial and alternative forms of protection in the context of the dynamic development of digital technologies and the globalization of the information environment.

The determining criterion in the study of copyright protection mechanisms is the nature of their legal impact on legal relations concerning the guarantee, exercise, protection, and restoration of the rights and legitimate interests of copyright holders. According to their functional purpose and the nature of their impact on social relations in the field of copyright protection, the following categories of copyright protection mechanisms are distinguished:

preventive-technological mechanisms are defined as a set of interconnected digital, informational, organizational, and security measures aimed at preventing, detecting, and blocking the unauthorized use of copyrighted works in the digital

environment through the application of specialized monitoring and control technologies;

institutional-transfer mechanisms are defined as a set of interconnected legal, organizational, and procedural measures (instruments) designed to ensure the transfer and exercise of copyright in the course of interactions among participants in intellectual property legal relations. A central role within these mechanisms is played by public authorities, notarial institutions, collective management organizations, judicial bodies, and digital platforms, which provide legal authentication and confirmation of the transfer of copyright;

restorative-punitive mechanisms are defined as a set of interconnected legal, organizational, and procedural measures aimed at ensuring an effective response to copyright infringements through the application of sanctions, the cessation of unlawful activities, the restoration of infringed rights, compensation for the damage caused, and the reinstatement of the legal status of copyright holders.

The theoretical framework of the functional dualism of jurisdictional and non-jurisdictional forms of copyright protection is substantiated from the perspective of their organic complementarity. Jurisdictional forms ensure institutional certainty, legitimacy, and the enforceability of remedies for copyright infringement, whereas non-jurisdictional forms are designed to provide a prompt response, prevent infringements, and minimize transaction costs. It is established that this dualism reflects two functional levels of copyright protection: the primary level (self-protection and out-of-court dispute resolution) and the secondary level (judicial and administrative protection). Non-jurisdictional forms of copyright protection enable copyright holders to promptly contain infringements and prevent their escalation, while jurisdictional forms serve as a safeguard mechanism that ensures the final resolution of disputes and the restoration of rights where the primary forms of protection prove ineffective.

It is demonstrated that the system of legal mechanisms for the alternative resolution of copyright disputes plays a pivotal role in the protection of copyright by ensuring an appropriate balance between flexibility, party autonomy, efficiency,

confidentiality, cost-effectiveness, and specialized expertise. These mechanisms are based on direct communication and interaction between the parties, taking into account the psychological characteristics of participants in copyright legal relations, the flexibility of such communication, and the possibility of applying highly adaptive and individualized approaches to the resolution of specific disputes. It is established that the institutional stability of traditional alternative dispute resolution mechanisms, together with the predictability of their outcomes and procedural safeguards, fosters an atmosphere of trust between the parties, thereby facilitating the achievement of mutually beneficial settlements and the preservation of ongoing business relationships.

Negotiation is defined as the most common method of the alternative resolution of copyright disputes and as a procedurally autonomous form of interaction between the copyright holder and the alleged infringer, based on the principles of voluntariness (mutual consent), party autonomy, and mutual interest. It is established that the distinctive features of negotiation in the field of copyright protection include sensitivity to the psychological aspects of disputes, flexibility of outcomes, the possibility of avoiding recourse to foreign courts, consideration of the specific nature of the intangible value of intellectual property assets, and an orientation toward the preventive function of copyright protection. Through negotiations, the parties not only discuss specific terms governing the use of copyrighted works (such as licensing agreements, royalty allocation, and digital distribution rights) but also develop strategic arrangements that anticipate potential future disputes, economic risks, and even reputational considerations.

A mediation settlement agreement in copyright protection disputes is defined as a confidential agreement voluntarily reached by the parties with the assistance of a neutral mediator, aimed at the comprehensive and mutually beneficial resolution of both the economic and moral rights claims of an author or other copyright holder, while taking into account the creative, reputational, and commercial dimensions of the legal relationship. Subject to compliance with the

statutory requirements and procedures, such an agreement may acquire binding legal force and become enforceable.

Conciliation in the field of copyright protection is defined as an integrative alternative dispute resolution mechanism that combines the flexibility of mediation with the advisory function of arbitration.

It is established that copyright disputes arbitration not only ensures the prompt, private (confidential), and legally binding resolution of disputes concerning copyright protection, but may also serve as a source of precedential guidance for the contractual conduct of participants in the intellectual property and creative industries, based on the principle of «*pro-contractual predictability*» («contractual legal predictability»).

The synergy of confidentiality, party autonomy, procedural flexibility, legal certainty, and predictability of legal outcomes—qualities that are particularly important for maintaining long-term commercial relationships within the creative industries, accounts for the high effectiveness of international arbitration in the protection of copyright, transforming it into a universal mechanism for resolving cross-border disputes arising from creative-intellectual activities. Consideration of the need to optimize and adapt arbitral proceedings to the specific nature of cross-border copyright disputes, together with the integration of advanced digital technologies and the growing commercialization of copyright, has made it possible to formulate the following principles governing the legal protection of participants in international creative-intellectual property markets: legality and respect for copyright; party autonomy; equal access to arbitral proceedings and evidence; the specialized expertise of arbitrators; confidentiality and the protection of trade secrets and commercially sensitive information; proportionality, procedural efficiency, and flexibility; and the international enforceability of arbitral awards.

Keywords: copyright; copyright protection, copyright enforcement mechanisms, human rights, the rule of law, legal certainty, digital technologies, legal liability, copyright dispute resolution mechanisms, copyright arbitration, international arbitration, commercialization of copyright, case law, the European

Court of Human Rights, the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

Наукові праці у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України:

1. Korchovyi V. Methods of copyright protection. *Ерліхівський журнал*. 2024. Вип. 11. С. 62–66.
2. Корчовий В. А. Юрисдикційні та альтернативні форми захисту авторських прав. *Ерліхівський журнал*. 2025. Вип. 14. С. 72–77.
3. Корчовий В. А. Технічні засоби захисту авторських прав: цифровий водяний знак та електронний цифровий підпис. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія Право. 2025. Т. 1, № 92. С. 553–558.
4. Korchovyi V. Protection of Copyright through the Rule of Law Principle: the Practice of the European Court of Human Rights and Arbitral Institution. *Академічні візії*. 2026. № 1. Р. 1–6.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

1. Корчовий В. А. Форми захисту авторських прав в Україні. *Гідність – основа прав людини* : матеріали Всеукраїнського круглого столу (м. Чернівці, 8 грудня 2022 р.). Чернівці : Букрек, 2022. С. 62–65.
2. Корчовий В. А. Захист авторських прав у мережі Інтернет. *Свобода – основа прав людини* : матеріали Всеукраїнського круглого столу (м. Чернівці, 9 грудня 2023 р.). Чернівці : Букрек. С. 79–83.
3. Корчовий В. А. Забезпечення рівності сторін у судових і позасудових формах захисту авторських прав. *Рівність – основа прав людини*: матеріали Всеукраїнського круглого столу (м. Чернівці, 14 травня 2025 р.). Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2025. С. 73–76.

4. Корчовий В. А. Принцип справедливості як критерій балансу інтересів в авторському праві. *Роль та значення духовно-історичних традицій, феномену сучасного героїзму українського народу у державно-правовому будівництві в умовах війни: досвід, уроки, тенденції*: матеріали Міжнародної практичної школи (м. Ужгород, 6 березня 2026 р.). Ужгород : ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2026. С. 31–39.
5. Корчовий В. А. Технічний захист авторських прав в умовах цифровізації. *Культура, мистецтво, спорт – важливі складові домінанти впливу на перебіг війни. Значення і роль правових, морально-етичних, людських факторів у цій системі відносин*: матеріали Міжнародної практичної школи (м. Ужгород, 26 березня 2026 р.). Ужгород : ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2026. С. 28–35.